

Nr 13.

Av herr **Herou m. fl.**, *angående lagstiftning om expropriation för vissa ändamål av storgodsens och bolagens jordbruksfastigheter.*

Bland de ingripande till stöd åt småbrukare och andra grupper av den fattiga landsbygdsbefolkningen som mera verksamt kunde lindra denna befolkningsgrupps svårigheter framträder med allt starkare motivering kravet på jord- och skogstilldelning åt ofullständiga jordbruk.

Depressionen inom näringslivet, de minskade arbetstillfällena i skogarna göra, att många småbrukare, som eljest haft biinkomster genom viss tids lönearbete, nu sakna denna utväg till arbetskraftens användning och till utfyllnad i årsinkomsten och det bidrag till försörjning som lönearbetet gett. Många småbrukarsöner, som tidigare mera regelmässigt haft anställning vid industri-orterna, ha föga hopp att åter finna sådant arbete ens vid stor livaktighet inom produktionsprocessen. Vår tids rastlösa rationalisering gör att på flera områden dubbelt produktionsresultat vinnes med hälften så mycket arbetare som tidigare och att som följd därav stor arbetslöshet förekommer på orter där produktionen försiggår med full drift.

Utvägar måste därför sökas för vidgade möjligheter till självförsörjning vid jordbruket för de därstädes hårt trängda människorna.

I stor del av Sverige, främst Norrland och Dalarna, där vintern omöjliggör arbetskraftens användning inom jordbruksarbetet för avsevärd tid varje år, är stödskog en betingelse för småbrukets möjligheter att existera, åtminstone då tillgång till lönearbete i annan tjänst saknas.

Det synes som om det borde gå an att i stor utsträckning tillfredsställa småbrukarnas önskningsar om jord- och skogstilldelning till full besuttenhet. Om besuttenhetsbegreppet heter det (jordsakkunnigas betänkande sid. 47):

»Besuttenhetsbegreppet hade på sin tid varit noga definierat». Sålunda hette det i 1864 års förordning:

1. »Besutten kallas den åbo, som av sin hemmansdels avkastning i vanliga år kan påräkna bärgning och jämväl utgöra de med hemmansdelen förenade utskylder . . . . .»

2. Om hemmanet var så beläget, att åbon av andra näringar kunde hava säkra förtjänster, skulle sådant vid bedömandet av besuttenheten tagas i betraktande.»

Omsatt efter nutida förhållanden skulle vad i punkt 1. sägs betyda att ett jordbruk borde omfatta så mycket åker, odlingsjord, ängs- och skogsmarker, att därpå kunde vinterfödäas minst 1 häst och 6—8 kor samt att medelstor

familj där har möjlighet till utkomstbringande arbete. Jord- och skogstilldelning i sådant syfte kunde åstadkommas genom att från bolagens och storgodsens jord fränskilja vissa områden, företrädesvis sådana som mindre väl lämpade sig för storbruk.

Även från statens domäner borde jord- och skogsanslag i viss omfattning kunna äga rum. För att trygga en sådan tilldelning av jord och skog till ofullständiga jordbruk är det nödvändigt genomföra expropriationslagstiftning vilken bör utformas så att den också blir användbar för upplåtelse av arbetarsmåbruk och för egnahemsverksamheten. Som grundval för en sådan lagstiftning kan antagas dels det av Norrlandskommittén framlagda förslaget på expropriationslagstiftning såsom stöd för angelägenheten att i Norrland och Dalarna på bolags och enskilda spekulanter mark bilda nya jordbruk, dels jordundersökningens och jordkommissionens framställningar om en expropriationslagstiftning även för de mellersta och södra delarna av riket såsom stöd för strävandet att därstädes å bolags och enskilda större jordägares mark bilda nya jordbruk, dels Norrlandskommitténs och jordkommissionens förslag till lagstiftning om förbättring av ofullständiga jordbruk, dock så att

1. alla jordbruksfastigheter med över 50 har åker och taxeringsvärde överstigande 75,000 kronor skola avstå jord- eller skogsmark,

2. jordregleringen genomföres så, att kostnaderna för jordregleringen icke drabbar jordsökande eller ekonomiskt svaga befolkningsgrupper,

3. att jordregleringens främsta syfte skall vara jord- och skogstilldelning till ofullständiga jordbruk samt

4. att denna expropriationslagstiftning utformas så att den effektivt kan gagna strävandena för upplåtelse av arbetarsmåbruk.

Vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta hos regeringen begära förslag till expropriationslagstiftning, som medför att storgodsens och bolagens jordbruksfastigheter kunna överlätas för en jordreglering, för underlättande av jord- och skogstilldelning åt sådana jordbruk, som behöva kompletteringsareal för att deras ägare och brukare må bliva besuttna och för större möjligheter till jordbruksnybildning och upplåtelse av jordbruk åt obemedlade eller mindre bemedlade jordsökande, företrädesvis lant- och skogsarbetare.

Stockholm den 13 januari 1936.

Viktor Herou.

Verner Karlsson.

K. Kilbom.

Albin Ström.